

De wilde weg naar Transitie

Passief bouwen in praktijk / Huisje 54 / Natuurreis Noordoost-Spanje / Joris Luyendijk /
De warmtepompboiler / Boeken vol natuur / Countdown 2020 / In de biotuin / Renovatieadvies

Van de redactie

Post uit Transitie

Soms spreken de dingen voor zich en valt er weinig toe te voegen. Vandaar deze flard correspondentie tussen twee van de vijf auteurs over de conceptie van het doe-het-zelfboek *Groeten uit Transitie*. Rechtstreeks geplukt uit de blog van Eva Peeters (alias Naais): een conversatie met Kim Leysen (alias Madame Zsaza, die van Allemaal rokjes, het boek dat naaien terug in de mode bracht), beiden afkomstig uit het Kempenland.

Mme Zsaza: "Jom! (Kempens dialect voor jong, zoals in: Seg, jom!, red.) Transitie, wat is dat nu eigenlijk? Weet iemand dat? Ah wacht, ik vraag het efkes aan de Naais, die weet alles. - Naais! Transitie, zeg eens in één zin wat dat is!"

Naais: "Wel."

Mme Zsaza: "ÉÉN zin, Naais."

Naais: "Wacht, jom, wacht. Ik moet efkes nadenken."

... 1 maand later ...

Mme Zsaza: "Allo, Naais?!"

Naais: "Jawel, ja, wacht zenne, ik ben het aan het opschrijven. Ik zit aan pagina 30."

En aldus, het ontstaan van het grote 'Wat Is Dat Nu, Jom, Die Transitie?'-boek. Maar dan in het Algemeen Beschaafd Nederlands, want zoals u allen reeds weet, praten Mme Zsaza en ik in werkelijkheid helemaal geen Kempisch en schrijven we alleen properiteiten. Hoe schitterend onze briljantie ook moge zijn, al gauw besloten we dat we toch hulp vandoen hadden. Enter onze vriendinnen Kristien Hens en Joke Rous, aka The Doctor en Practical Joke. Meer ga ik daar nog niet over vertellen, behalve dat hun namen precies zeggen wie ze zijn. (Later kwam daar nog Dorien Knockaert bij, voor de recepten, red.). En samen gingen wij op zoek naar het wezen van transitie en hoe we dat nu eenvoudig kort en bondig konden uitleggen. En we ontdekten dat transitie gewoon een overgang was, naar een andere en duurzame samenleving, waarin we allemaal binnen de lijntjes van onze planeet kleuren en malkander niet voortdurend de duvel aandoen!

Tot hier de sfeerschepping. Onnozeliteiten gemengd met oprechte verontwaardiging en een forse scheut enthousiasme: het perfecte recept voor een bestseller. Geen academische discussies of filosofisch geleuter maar het leven zoals het is. In *Transitie* doen we zoveel mogelijk zelf, raken we verlost van fossiele brandstoffen en redden we het klimaat in één moeite door. We leven het goede leven en we lachen ons te pletter. Gezellig samen in de overgang. Maar vergis je niet: de wilde weg naar *Transitie* is bezaaid met valkuilen en valse richting-aanwijzers. Hij slingert langs diepe ravijnen en passeert over woeste hoogten. Ogen op je rug en voldoende mondvoorraad zijn nodig. Goeie reis.

Geert Van Geeteruyen

In dit nummer

4 Te kort geschoten

6 Groeten uit Transitie

Vijf vrouwen brengen verslag uit van hun zoektocht naar praktische oplossingen voor vervuilende gewoonten. Als ervaringsdeskundigen wijzen ze de weg naar *Transitie*, het beloofde land waar het goede leven heerst.

9 Eva Peeters

Eén van die vrouwen is **Eva Peeters**. Zij schreef het leeuwendeel van de speelse teksten en weet dus waarover het gaat: "Zolang ik mijn handen maar niet in een composttoilet moet steken of dieren moet doden."

11 Countdown 2020: Sporekhouw

Een nobele onbekende misschien, maar deze struik is een goudmijn voor insecten en vogels: ontdek het sporekhouw of vuilboompje.

14 Huisje 54

Een bouwproject afronden zonder een fase van diepe vertwijfeling of ja, zelfs lichte wanhoop te moeten doorspartelen is verdacht. Dat hoort er gewoon bij. Onze redacteur-verbouwer kreeg er mee te maken bij het graven van de funderingen voor de tuinmuur.

20 Hans Bruyninckx

Tot voor kort was hij nog voorzitter van de Bond Beter Leefmilieu, nu deelt **Hans Bruyninckx** de lakens uit op het Europees Milieuagentschap.

22 Passief bouwen in praktijk

Architecten **Robbe Van Caimere** en **Nikolaas Martens** (MVC Architecten) vervingen een bouwvallige rijwoning door een passieve nulenergiewoning in Sint-Niklaas. Een voltreffer op vlak van duurzaamheid en esthetica.

29 Soort zoekt soort: doorlevende kolen

De wilde kool is voorloper van een hele reeks nieuwe soorten waaronder de meerjarige kolen. Laat het eeuwig moes uw verbeelding prikkelen.

32 Joris Luyendijk

Nederlands journalist **Joris Luyendijk** bericht van binnenuit over de financiële wereld en moet vechten om niet cynisch te worden: "Soms denk ik: het heeft geen zin om me ertegen te verzetten."

36 Natuurreis Noordoost-Spanje

Het noordoosten van Spanje is een ideale vakantiebestemming voor wie houdt van de wilde natuur. Honderden gieren cirkelen boven je hoofd terwijl je het landschap doorkruist.

40 Renoveren voor de toekomst

42 De Energiebijbel

44 Boeken vol natuur

48 De warmtepompboiler

De warmtepompboiler onttrekt warmte aan de lucht om sanitair warm water te produceren. Hoe efficiënt is deze techniek?

51 Agenda

52 Renovatieadvies in praktijk

54 Renovatieadvies@home

Passief bouwen in praktijk

“Het geheel moet meer zijn dan de som van de delen.”

Architecten **Robbe Van Caimere** en **Nikolaas Martens** (MVC Architecten) vervingen een bouwvallige rijwoning door een passieve nulenergiewoning in Sint-Niklaas. Na grondige vergelijking van de kosten (renovatie versus nieuwbouw) kozen ze voor de laatste oplossing. De bestaande woning was in te slechte staat om te renoveren. Blikvanger zijn de beverstaartpannen op de voorgevel en het dak. Ze verwijzen naar een verleden van industriële katoenweverijen in de omgeving van Sint-Niklaas. Een energetische en esthetische voltreffer. Deze combinatie van duurzaamheid en discrete charme gaat recht naar onze hartspier. Daar moest wel een interview van komen.

Heren, om te beginnen bij het begin: hoe lang zijn jullie al actief als architect?

Robbe Van Caimere en Nikolaas Martens: “We zijn al zes jaar actief als ingenieur-architect na onze studies aan de universiteit van Gent. Na omzwervingen bij nationale en internationale bureaus startten we in 2011 ons eigen bureau in Gent. Nikolaas werkte onder andere bij SeARCH (NL), Compagnie-O en Buro 56 Architecten, en Robbe bij Studio Arne Quinze en EVR-architecten.”

Dat klinkt als een boeiend parcours. Zijn jullie opgeleid om passief te bouwen of heb je die kennis op eigen kracht verworven?

Ons vak is zo breed en gevarieerd dat een opleiding eigenlijk alleen maar tekort kan schieten. Uiteraard is er een basiskennis van onder andere bouwfysica die helpt bij het afwegen van bepaalde ontwerpkeuzes en bij het uitwerken van details en bouwknopen. Onze ervaring is dat het na de opleiding eigenlijk nog allemaal moet beginnen. Door ervaringen in verschillende bureaus, samenwerking met een waaier van mensen en disciplines, projecten op allerlei schaal en persoonlijke interesses is het vooral in de praktijk dat een architect zich echt kan ontwikkelen. Het feit dat we beiden in een verschillende specialisatie afstudeerden (stedenbouw en bouwtechniek) levert een bijzonder complementaire tandem op. De interesses van ons bureau reiken dan ook van een grote stedenbouwkundige schaal tot het kleinste interieurdetail.

Zien jullie jezelf als energiebewuste of als duurzame architecten?

Zeker en vast als duurzame architecten. Als we een louter energiebewuste benadering zouden volgen, zouden we onze ogen sluiten voor de vele nieuwe uitdagingen die ons nog wachten. Zowel op grote schaal (het ontwikkelen van nieuwe stedelijke woonvormen, maximaal gebruik van schaarse ruimte, de renovatie van het bestaande gebouwde patrimonium) als op schaal van één woning (gebruik van gezonde en ecologische materialen, beheersen van water- en afvalstromen, enzovoort).

Wat vinden jullie zelf de belangrijkste kenmerken van duurzaam bouwen?

We zien de duurzame benadering zeker niet als een niche of specialisatie maar als een algemene holistische attitude die een logisch gevolg is van de huidige staat van onze omgeving en onze samenleving. Op een duurzame wijze proberen we kwalitatieve architectuur te realiseren die een antwoord biedt op de vragen van onze tijd.

Debuut

Is deze woning in Sint-Niklaas jullie eerste passiefproject?

Het is inderdaad het eerste gerealiseerde passief- en nul-energieproject van ons bureau. De principes van luchtdichtheid, doorgedreven isolatieschil en houtskeletbouw pasten we al toe in tal van renovatieprojecten.

Hoe ben je in contact gekomen met deze klant?

De bouwheren hadden in het verleden al projecten gere-

aliseerd met evr-Architecten, waar Robbe enkele jaren als medewerker aan de slag was. Aangezien het bureau zich de voorbije jaren heeft bekwaamd in meer grootschalige en publieke duurzame projecten, verwezen ze hen door naar ons.

Hoe kwam de klant op het idee een passiefwoning te bouwen in de stad? Of was dat jullie idee?

Zowel de bouwheer als wijzelf geloven sterk in het duurzame karakter van het stedelijke wonen. Passieve woningen in de stad zijn nu nog de uitzondering, maar dat zal zeker veranderen in de nabije toekomst. Oorspronkelijk overwogen we om het bestaande pand te renoveren. Maar bij de eerste studie kwam de vraag naar boven over de haalbaarheid van een passiefrenovatie. De structurele en bouwtechnische staat van de woning was echter zodanig slecht dat we slechts de voorgevel en één binnenmuur konden recupereren. Het perceel had een erg gunstige oriëntatie, en dus was de keuze voor een passieve vervangbouw snel gemaakt. Het gunstige btw-regime bevestigde deze keuze. In bepaalde stadsgebieden geldt een btw-tarief van 6 % voor het afbreken en vervangen van een oude woning, om deze buurten te doen heropleven en leegstand te vermijden.

Vond je zo'n kleine rijwoning met hoge eisen op vlak van energieverbruik geen aartsmoeilijke opdracht? Wat trok je over de streep om de opdracht te aanvaarden?

We vonden de vraagstelling bijzonder interessant als een voorbeeld van compact stedelijk wonen. De bouwheer was bovendien erg gemotiveerd om er een ambitieus ecologisch project van te maken, wat zeer nauw aansluit bij de visie van ons bureau. Hoe moeilijker de vraagstelling, hoe interessanter vaak het ontwerpproces en het resultaat. In elk van onze projecten trachten we de vraagstelling van de bouwheer zo goed mogelijk te beantwoorden, wat vaak resulteert in een verrassende of onverwachte oplossing.

Smal en diep

Het bouwperceel is maar 3,80 meter breed. Zijn de muren met de burens ook voorzien van isolatie?

Het was een grote uitdaging om op een dergelijk smal en diep perceel een goed georganiseerde en aangename woning te realiseren. Daglichttoetreding, zonnewinsten en circulatieruimte waren belangrijke parameters tijdens het ontwerpproces. De woning staat los van de oude scheidingsmuren. Ze werd als het ware tussen de twee aanwe-

zige woningen opgetrokken, inclusief nieuwe geïsoleerde zijmuren. Omdat het warmteverlies naar een aanpalende woning een stuk kleiner is dan naar de buitenomgeving, zijn deze zijmuren een pak dunner dan de voor- en achtergevel. De zijmuren zijn in totaal 23 cm dik (houtskeletwand van 14 cm + een geïsoleerde leidingsspouw van 4 cm). De voor- en achtergevel zijn een stuk dikker (geïsoleerde houtskeletwand van 36 cm).

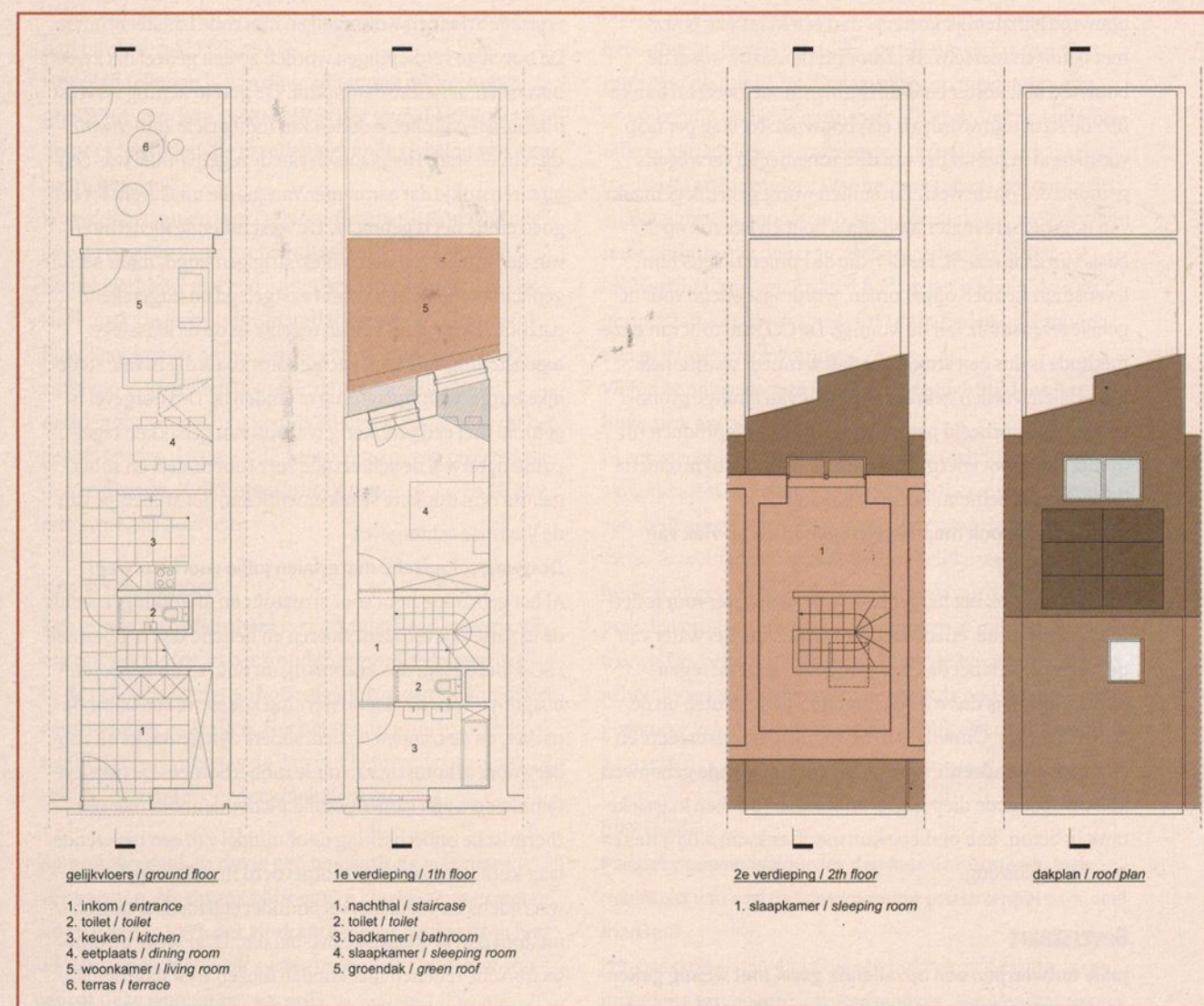
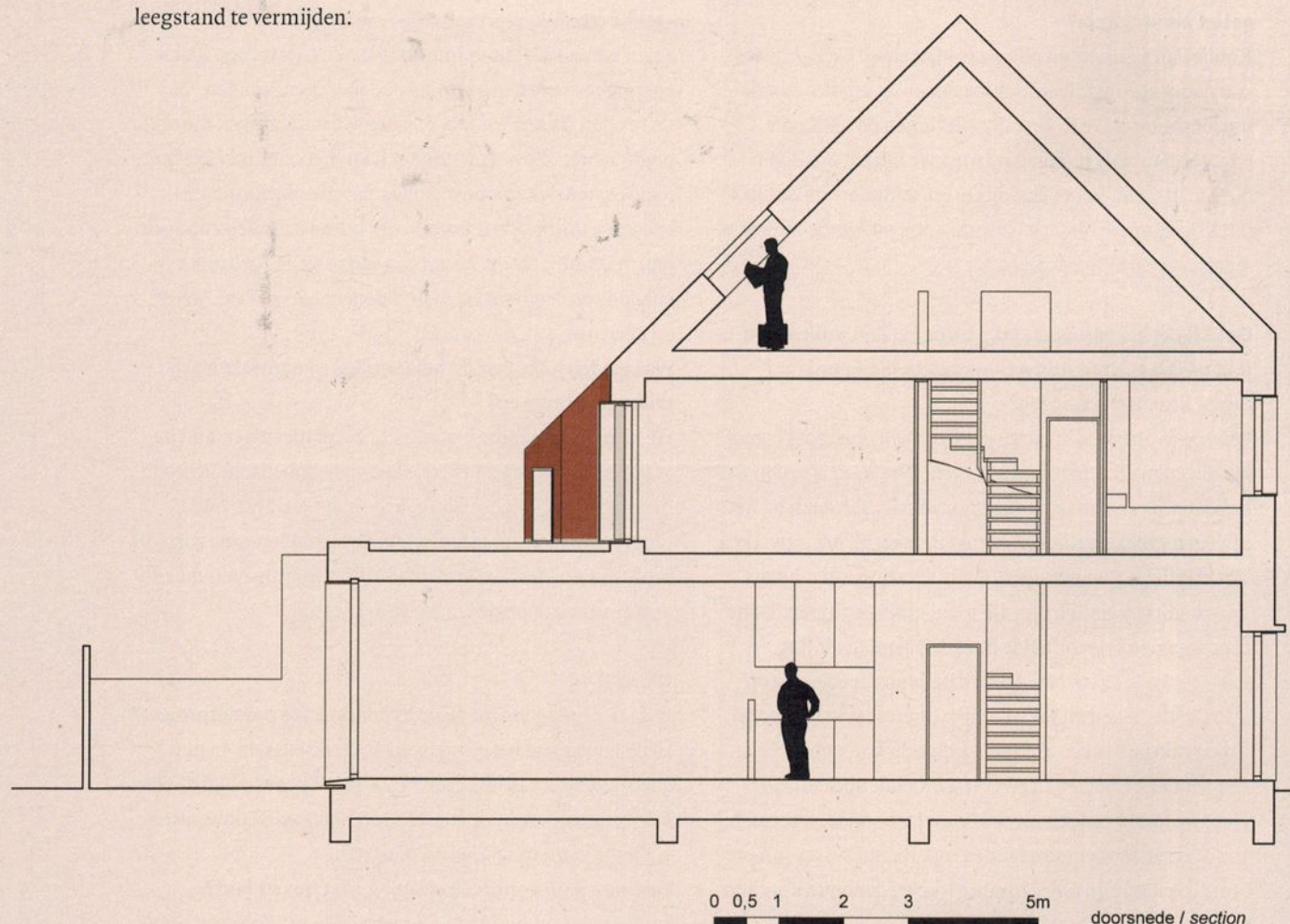
Kan je iets meer zeggen over de planopbouw?

De woning omvat twee volwaardige bouwlagen en een dakverdieping. In een smalle woning is de compositie van ruimtebeleving, zicht en licht van het grootste belang. Het organigram is opgevat als een schakeling van ruimtes met de trap als centraal element. Op de gelijkvloerse verdieping is er één circulatie-as die de straat verbindt met de tuin. Hierop zitten de functies geschakeld: inkom, technische ruimte en fietsenberging vooraan, trap en toilet centraal,

en de leefvertrekken (keuken, eetkamer met vide en woonkamer) bevinden zich achteraan aan de tuinzijde. De centrale trap wentelt zich verder langs de eerste verdieping tot boven. Op de eerste verdieping bevinden badkamer en toilet zich aan de straatzijde, terwijl de slaapkamer zich achteraan bevindt. De slaapkamer op de eerste verdieping geeft uit op een groene daktuin, waardoor de visuele link met het Sint-Niklase stadscentrum en het uitzicht op de Onze-Lieve-Vrouwetoren een plaats krijgt. Door de kamerhoge deuren worden deze ruimtes toch maximaal met elkaar verbonden. De zolderverdieping is geconcepieerd als open plan, eventueel nog opdeelbaar in de toekomst.

Je kan in een nulenergiewoning niet zonder een ventilatie-unit die heel wat plaats in beslag neemt. Hoe hebben jullie dat probleem opgelost?

De ventilatie-unit hangt aan de zijwand, boven de warmtepomp. Zo hebben we toch getracht de technische instal-

laties zo compact mogelijk op te stellen. Alle kanalen zijn ingewerkt in de vloeren.

Wij sporen in onze BouwTeamcursus de mensen aan om van bij het ontwerp duurzaam te denken en niet achteraf wat isolatiediktes te wijzigen. Kunnen jullie deze stelling onderschrijven?

Zeker en vast. Een holistische visie, waarbij alle parameters meegenomen worden in het ontwerpproces, is zonder twijfel de beste methode om een goed doordacht project te realiseren. Alle elementen zoals klimaat, oriëntatie, daglicht, technieken, stabiliteit, materiaalgebruik, milieu-impact en ruimtelijke organisatie kunnen zo op elkaar inspelen en elkaar inspireren. Het geheel dient meer te zijn dan de som van de delen.

Dat horen we altijd graag. Welke bouwmethode kozen jullie?

We kozen voor houtskeletbouw: een structuur van houten I-liggers die wordt geïsoleerd door er onder druk houtwol in te blazen. Het is een droge bouwmethode, zodat de bouwtijd aanzienlijk korter is dan een klassieke bouw met beton en metselwerk. Door prefabricatie wordt de bouwtijd ook korter en is de timing minder weersafhankelijk: de structuur wordt als een bouw pakket laag per laag voorbereid in het atelier van de aannemer en vervolgens gemonteerd op de werf. Bovendien wordt gebruik gemaakt van nagroeibare materialen zoals hout en isolatie op basis van zaagresten. De CO₂ die de bomen tijdens hun levensduur hebben opgenomen, wordt vastgelegd voor de gehele levensduur van de woning. De CO₂-uitstoot van deze methode is dus een stuk lager dan wanneer traditionele materialen worden gebruikt op basis van eindige grondstoffen (bijvoorbeeld petrochemische isolatieproducten) of met een groot energieverbruik bij winning of productie (bijvoorbeeld cement, beton of baksteen).

Hebben jullie ook maatregelen genomen op vlak van watergebruik?

Uiteraard is ook het hergebruik van regenwater voor toiletten, wasmachine, enzovoort voorzien. Zelfs het water van de voorzijde van het dak wordt afgeleid naar de regenwatertank, en is dus niet rechtstreeks aangesloten op de straatriolering. Omwille van de smalle perceelsbreedte en de slecht gefundeerde tuinmuren en aanpalende gebouwen kon onvoldoende diep gegraven worden voor een klassieke tank in beton. Een ondiepe kunststof tank van 2 bij 3 meter bood de oplossing.

Beverstaart

Jullie ontwierpen een opvallende gevel met weinig gekende beverstaartpannen. Hoe kwamen jullie op dat idee?

Bouwbudget

Ruwbouw	85.000 euro
Hellend dak	30.000 euro
Plat dak en gevelbekleding	8.000 euro
Isolatie dak en luchtdichting	7.000 euro
Buitenschrijnwerk:	20.000 euro
Technieken	43.000 euro
Binnenafwerking	47.000 euro
Totaal:	240.000 euro (excl. 6% btw)
De totale kost van deze nieuwbouw komt op 1850 euro per vierkante meter (excl. btw)	

We gingen op zoek naar een robuuste en stedelijke afwerking die het dak en de voorgevel tot één geheel konden versmelten, en die zich liet inpassen in de omgeving van typische arbeiderswoningen en hun rode baksteentinten. De bovenste verdiepingen worden zo één geheel dat zweeft boven een massieve betonplint. De geveltekening verwijst bovendien naar het verleden van industriële katoenweverijen in de stad. Het plaatsen van de tegelpannen was een huzarenstukje dat aannemer Vanquaille uit Gavere tot een goed einde heeft gebracht. De verschillende kleurtinten van de pannen zijn niet willekeurig gemengd, maar secuur geplaatst volgens een vooraf vastgelegd en uitgetekend patroon. De façades spelen tegelijk in op de klassieke tegenstelling voorkant / achterkant zoals die in vele stedelijke burgerwoningen terug te vinden is. De voorgevel is getooid met een pronkerig patroon van gebakken tegelpannen, terwijl de achterzijde zeer functioneel en sober gehuld is in donkere vezelcementleien, het archetypen van de Vlaamse achtergevel.

Dragen ecologische materialen jullie voorkeur weg?

Al het gebruikte hout voor structuur en afwerking, evenals de isolatie van wanden, vloeren en hellend dak hebben een FSC-label en zijn dus afkomstig uit duurzaam beheerde bosbouw. Voor de vloerafwerking kozen we een bamboeparket, en de trappen en deurkaders zijn gemaakt uit rubberwood, afkomstig van oude rubberbomen. De passieve raamkaders zijn samengesteld uit dennenhout met een thermische onderbreking door middel van een isolerende laag kurk. De riolering is uitgevoerd in polypropyleen, wat tijdens de productie veel minder schadelijke stoffen uitstoot dan de klassieke pvc-buizen. Daar waar we om technische redenen niet konden kiezen voor nagroeibare natuurlijke materialen, zochten we steeds een zo goed

mogelijk alternatief. Zo werd het platte dak, waar vanwege het groendak geen compact-dak met houtwol kon toegepast worden, geïsoleerd door middel van Resol, een harde schuimplaat die een kleinere impact op het milieu heeft dan bijvoorbeeld PUR of XPS.

Het plan tekenen is één ding, maar dan moet je nog goede uitvoerders zoeken. Was het gemakkelijk om aannemers te vinden die meedenken in de richting van duurzaam bouwen?

We werkten samen met De Noordboom uit Ronse, sinds jaar en dag één van de referenties inzake ecologische houtskeletbouw met een grote expertise op vlak van passiefbouw. De technische installaties werden uitgevoerd door Ecopuur uit Aalter. Zowel architect, bouwheer als aannemers streefden dezelfde duurzame visie na en deelden maximaal hun kennis en input, zodat we echt het gevoel kregen dat we samen als één team een project konden realiseren. Zulke projecten zijn natuurlijk een plezier om te mogen bouwen.

Kosten en knopen

Een goede luchtdichtheid is cruciaal bij een energiezuinig ontwerp. Hoe heb je koudebruggen weggewerkt?

In de gekozen bouwmethode zijn de bouwknoepen relatief eenvoudig uit te werken. Het houtbouwprincipe met houten I-liggers is vandaag de dag een beproefd concept dat de voorbije jaren sterk gedocumenteerd is.

Sommigen denken dat je een passiefhuis niet moet verwarmen. Nochtans blijft er een jaarlijkse energiebehoefte van 15 kWh per vierkante meter. Jullie zitten hier 2 kWh onder. Met welk systeem en welke energiebron wordt deze woning verwarmd?

Het voornaamste verwarmingssysteem van een passieve woning is uiteraard de zon. De zuidgerichte glaspartijen zorgen dat de woning aangenaam opwarmt bij het minste winterzonnetje. De zonnepanelen zorgen ervoor dat het in de zomer niet te warm wordt in huis. Voor erg koude, bewolkte dagen is de woning uitgerust met een warmtepomp en één geothermische diepteboring van 35 meter diepte. De warmtepomp haalt dus warmte uit de bodem om de woning te verwarmen en te voorzien van sanitair warm water. De warmtepomp wordt aangestuurd met zonne-energie afkomstig van de pv-panelen op het dak. Dankzij deze ingrepen is de woning niet enkel passief, maar eveneens een nulenergie-woning. Ze is dus volledig zelfvoorzienend in haar energiebehoefte.

Bouwkosten kunnen nogal uit de pan swingen. Hadden jullie op voorhand een goed zicht op het budget?

Het budgetbeheer is heel belangrijk bij elk bouwproject. Het is onze verantwoordelijkheid als architect om de wensen van de bouwheer te confronteren met het beschikbare budget, en beide gegevens met elkaar te verzoenen in het ontwerp. Bovendien is een goede uitwerking van het project in plannen, detailtekeningen en meetstaten van groot belang opdat de aannemer een volledige en sluitende offerte kan maken en meerkosten tijdens de bouw fase vermeden kunnen worden. Wanneer we tijdens het ontwerpen en bouwproces knopen moesten doorhakken, stelden we onze ambitie qua duurzaamheid steeds naar boven toe bij, wat uiteraard een invloed had op het budget. We zijn gestart aan een passiefhuis, maar eindigden onverhoopt met een nulenergie-woning.

Vielen er onverwachte kosten uit de lucht tijdens het bouwproces?

In een stedelijke context is een nette aansluiting met de aanpalende woningen, niet altijd in de beste staat, steeds een uitdaging die heel wat aandacht en overleg op de werf vergt. Er werden een aantal noodzakelijke verstevigingswerken uitgevoerd aan de bijgebouwen van de aanpalende percelen omdat ze tegen de af te breken woning leunden en nauwelijks zelfstandig overeind zouden blijven. Tijdens de afbraakwerken vonden we ondergronds nog een met afval gedempte kelderruimte waarin we zelfs een oude brommer aantroffen.

Meerkost

Passief bouwen is duurder dan klassiek bouwen. Is de meerkost van een passieve woning een drempel voor veel mensen?

Een passiefhuis, in dit geval een nulenergie-woning, vergt inderdaad een hogere investeringskost. We zien de kost-

prijs van een project als de som van de investerings- en de gebruikskost gedurende de levensduur van het gebouw. Deze benadering leidt vaak tot andere ontwerpbeslissingen dan wanneer enkel de bouwkost in acht wordt genomen. Bovendien gaf de stad Sint-Niklaas ook een premie voor passieve woningen. De bouwkost is in feite een maandelijkse kost (gelijk aan de aflossing van de lening), net zoals de energiekosten. Het is dus goed mogelijk dat het maandelijkse bedrag van de lening plus de energiekosten lager is dan in het geval van een klassieke woning. Temeer daar deze woning gedurende haar volledige levensduur in haar eigen hernieuwbare energie zal voorzien.

Er was een duidelijk gedeelde visie tussen architecten en bouwheer om te kiezen voor ecologische, gezonde en maatschappelijk verantwoorde materialen, ook als dat een meerkost betekende. De procesenergie en de CO₂-uitstoot bij de productie en verwerking van de bouwmaterialen, is erg beperkt door de gemaakte keuzes betreffende materialen en bouwconcept.

Je hoort van bouwers dikwijls dat ze dingen anders zouden aanpakken als ze opnieuw konden beginnen.

Wat zouden jullie als architecten anders doen?

Alles kan vanzelfsprekend beter, maar we geloven niet dat er slechts één goed ontwerp of bouwconcept bestaat voor een gestelde vraag. Inzichten en visies blijven tenslotte ook evolueren doorheen de tijd. We zijn een ambitieus bureau en erg gretig om te experimenteren met verschillende soorten opdrachten, typologieën, materialen, technieken en bouwmethodes. Telkens we een nieuw project aanvatten, nemen we ervaringen van afgewerkte projecten mee om het toch weer anders en beter te doen. Zo werken we momenteel aan een bedrijfsgebouw van 2000 vierkante meter in Maldegem. We trachten er een industrieel programma te bouwen door middel van een ecologische en niet-conventionele strobalenisolatie. Het project, in opdracht van de Provinciale Ontwikkelingsmaatschappij Oost-Vlaanderen, zal het grootste strobalengebouw in Europa worden.

Denk je dat de architecten in het algemeen opschuiven in de richting van duurzaam bouwen? Of voelen jullie je nog buitenbeentjes?

Veel architecten schuiven wel enigszins mee op aanzien het beleid steeds strengere energieprestaties voorschrijft en ze dus weinig keuze hebben. Duurzaam bouwen blijft in die context toch vooral een verhaal van energiezuinig bouwen en van EPB-punten verdienen. Toch bestaat er een groeiende groep van architecten, aannemers en bouwheren die doelbewust een kwalitatieve en integraal duurzame architectuur nastreeft, met

aandacht voor de sociale en milieu-impact van materialen, afval-, water- en energiestromen, invloed op de natuurlijke omgeving, mobiliteit, enzovoort.

Wij zijn zeer enthousiast om als architectenbureau de uitdagingen van onze tijd als inspiratiebron te nemen om nieuwe ruimtelijke strategieën en bouwmethodes te exploreren. Van een passieve rijwoning tot een strobalen bedrijfsgebouw, en van bio-ecologische woningrenovaties tot een lage-energiewoning die haar eigen energie opwekt door middel van een watermolen in de naastgelegen beek. Zo trachten we vanuit onze visie voor elke vraag een antwoord op maat te bieden.

Bedankt voor het gesprek.

Dominic Van Clé

www.mvc-architecten.be

